

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Излази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

О забавиштима.

Кад је законодавство Угарске, 1891. г., установило уредбу за забавишта (школе за децу од 3—6 година) и наредило обвезно полагање тих школица, постала је опасност за нашу српску народну дечицу, да ће их ове отуђити од свог матерњег језика. Да би ту опасност отклонили од своје деце, отпочеше наше матери у својим Добротворним Задругама дизати српска вероисповедна народна забавишта; но кад су државне власти протумачиле, да су Добротворне Задруге приватне установе и да у забавиштима, које оне оснивају и дижу има државна власт да потврђује забавиље и да наставу уређује, онда су ове уступиле своја забавишта својим српским православним општинама у заштиту као општинску својину. Тако је било у Новом Саду, тако у Ст. Бечеју, тако у Панчеву, тако у Вел. Бечкереку, Мохолу, Ст. Футогу и т. д. Примером тим нагнате подигле су и многе српске православне црквене општине овака забавишта, те је данас мало српских православних општина у Угарској, које поред политичко-општинског или државног забавишта немају и своја српска вероисповедна забавишта, у којима се по закону обавља рад на матерњем језику. Кад тако повикосе у више општина овака

забавишта узеше и наше црквено школске автономне власти озбиљније ту ствар и издаше наредбу, да забавиље, које су испитане на државним заводима, јер наших ни данас нема, имају пре потврде своје да положе испит из српског језика и науке вере.

Но ипак поред свег тога радила је свака забавиља у својој школици оно, што је звала и како је звала; а то је неупутно. Стога је пре пет година наша црквено-школска автономна власт прописала наставно градиво за српска православна забавишта, које ниже износимо ради равнања оним задругама, које још воде надзор над овим школицама, а и оним задругама, у Србији, Босни и Херцеговини, Далмацији и краљевини Хрватској и Славонији, које су из своје побуде отпочеле подизати оваке школице по својим крајевима. Држимо, да ћемо тим нашим задругама пружити олакшице, кад износимо овде од наше автономне школске власти прописано градиво за наставу у тим школицама, да се знају равнати. А може бити, да ће то дати повода и другим нашим задругама, општинама и приватним особама, да у својој средини дижу оваке школице и из малена навикавају дечицу нашу на ред, запт, послушност, чист народни говор

и т. д. и да их тако боље спреме за редовну школу. Боље је, свакојако, да таква школица спрема и чува дечицу нашу, него слушкиње и боне, које немају ни знања ни љубави за ону невину дечицу, које им поверавају многе наше матере.

Ово наставно градиво, што га ниже износимо, удешено је за Угарску, где је мађарски језик обвезан и за ту малу дечицу у вероисповедним забавиштима, а забавишта ван Угарске могу изоставити то, што се односи на мађарски језик.

П о ј а њ е.

Месеца октобра и новембра: Рождество и песма: Витлејеме славни граде.

Месеца: фебруара и марта (децембра и јануара од половине једног до половине другог су ферије): „Општеје“. Месеца марта и априла: „Христос воскрес“.

Н а с т а в а у в е р и.

Септембра: Појам о преблагом творцу. Научити децу да се прекрсте и краткој молитви: „Свјат Господ Бог Наш“.

Октобра и новембра: Молитва Господња (Оче наш), фебруара и марта: Богородице Дјево.

Приповетке: Рођење Исусово. — Мудраци од истока. — Исус благосиља децу. — Цвети.

II. Разред (старија деца).

С р п с к и ј е з и к:

(Оцигледна настава).

Септембра: Јабука, крушка, шљива, кајсија, орах, лешњик. О берби воћа. — О птицама сеницама. — О падању лишћа о јесени.

Октобра: Грожђе, берба, хлеб, кифла, шећер, млеко, кафа, вода, лутка, бубањ, труба, кукурузна берба, коњ, крава, магарац.

Новембар: коза, овца, јагње, свинче, псето, мачка, кокошка, гуска, патка, ћурка, паун, голуб; зима, кађење, дрва, слама.

Децембар: Снег, лед, ветар, чување здравља, одело. — О родитељима, поштовање родитеља; о малом Исусу.

Фебруар: Сто, столица и остали намештаји; чаршав, тањир; о постављању стола и седењу за време ручка, соба, кухиња и остало.

Март: Двориште, башта, разне земљорадничке справе, бунар, штала, кола, жито, љубичица.

Април: Рода, ласта, жаба, риба, гусеница, лептир, пуж, бубица, пролеће, ћурџиц.

Мај: Цвете: ружа, зумбул, јоргован, шума, мајалес, поље, сунце, месец, звезде.

Јуна: Улица и владање на истој, дућан, варошка кућа, школа, црква; о Богу као свевишњем Творцу. — О телу, удовима, чулима. — Трешња, дуд.

Јули: Пшеница, зоб, јечам; косидба, срп, коса, вршидба, копање. — Пчела, кошница, мед.

Август: Печурка, лан, кудеља, памук, ткање. — Курјак, лисица, медвед.

Примедба: Поред очигледне наставе, односно разговора, предузима се недељно једна и две прилагодне приповетке. У I. разреду предузима се од горепоменутих само лакше и једноставније.

М а ђ а р с к и.

Имена ствари и домаћих животиња.

И г р е.

Септембра: Полетела мала ласта.

Октобра: Скаче врабац у колу.

Новембра: Паун пасе.

Децембра: У колу се вртимо.

Фебруара: Hosszú lábú gólya néni (мађарски).

Марта: Ја посејох лан.

Априла: Ој травице ситнице.

Маја: У походе овај час.

Јуна: Búj, búj, zöld ág (мађарски).

Јула: Како оно, како оно мак сеју.

Августа: Добарвече госпо.

Н е м е и г р е.

Прстенка, сакривање рупца, жмуре, Примедба. Сем горе наведених игара могу се нове употребити: Путем иде девојчица, — Поиграј нам Павле. — Да плетемо танац. — Покрај пећи цица прела. — Игра Коло. — Kis szítások. —

Virág árus. — Kis tornászok. — Rendgyakorlatok (egy, kettő, három, négy) — Szedem szép rózsáját. — Van egy kis kertecske.

П е с м е.

Септембра: Ми смо мали ђаци у веселој башти.

Октобра: Мили, мили, мали мравак.

Новембра: Ја сам Србин, српски син (По Деспотовићу).

Децембра: Meghalt szegény kis pinyóke.

Фебруара: Весело сам дете.

Марта: Мио је цветак.

Априла: Лети пчела.

Маја: Szól a harang a templomban.

Јуна: Голуб седи на стрејици.

Јула: Ја сам млада Српкиња. (По Деспотовићу).

Августа: Ђиха, ђиха, четир ноге.

Примедба. Могу се још и ове песмице употребити: Благо нама птицама. — Хајд на ноге, хајд у школу. — Ми смо деца весела. — Ал се небо осмејива. — Ја сам млади занатлија.

Декламације.

Септембра: Ја сам мален и нејак.

Октобра: Лутко моја луткице.

Новембра: Мали Јова.

Децембра: Arany kertben ebéd.

Фебруара: Из дивнога српског јата.

Марта: Страшљивац.

Априла: A tél.

Маја: Мај.

Јуна: Коњик.

Јула: Драга децо, ето, дошло нам је лето.

Августа: Добро јутро, стрина-Пело.

Ручни радови.

I разред: Грађење са 1. и 2. фребловим сандучетом (коцке — стубићи). — Полагање облика од прутућа, од оба сандучета полак т. ј. четир коцке, четир стубића; са ситним шљунцима на столу прецртане облике изређати; од траве ланац; од кукурузовине егеде; од песка разне кућице, лутке, лопте.

II. разред: 3. и 4. фреблов сандучић:

Таблице троугле и четвороугле; плетење прутућа; кругови (карике); сједињени: мали намештаји од сирка и прутућа; цртање на малој таблици; од иловаче разне ствари плетене исте и иверја, цвеће од артије; повлачење и савијање артије; прошивање на картон-артији; пробадање иглом на истој артији.

Гимнастика.

Разни лаки покрети прстима, рукама, ногама, главом, трупом и раменима.

С т у п а њ е.

(Марширање).

Војнички по такту скопчано прилагодном песмицом, имитација хода појединих животиња, игра железнице, змије и тако даље.

Примедба. Сва учила за ручне радове у забавишту могу се набавити у Будимпешти код Sziklai G. Budapest, VII., Erzsébet körút 15. sz. или у Бечу по још повољнијој цени код A. Pichlers Wittwe & Sohn Buchhandlung für pädagogische Literatur und Lehrmittel-Anstalt, Wien, V., Margaretenplatz 2.

Учила (и играчке).

Фреблове играчке: 1. врста: шарене лопте; 2. врста: кугла, ваљак и коцка. За тим 1., 2., 3. и 4. сандуче фреблових играчака. Једно веће сандуче од сваке врсте за забавиљу.

Четвороуголне плочице, троугле плочице, три врсте дашчица, прутући, кругови, полукругови, артија шарена за повлачење разне величине, игле разне за повлачење, ђердани се набављају по потреби према броју деце, што свака забавиља треба да зна. — Модели за очигледну наставу, домаће и дивље животиње.

Сликe. (Шрајберове). За очигледну наставу, домаће и дивље животиње (слике), разне занатлије, разно семење (у стаклетима).

Намештај.

Слика св. Саве или Исус благосиља децу. Сто са столицом за забавиљу. Столови дугачки и клупе за децу. Мале столице. Сто за показивање предмета (Vorzeigetisch). Стаклен орман. Нишан за убацивање лопте (Zielscheibe fürs Ball-

werfen). Орман за остављање дечијих јела. Постоља (Divan). Чапе и бокал. Кантице. Сто са лавором. Сунђери. Утирачи за ноге. Рафови.

Примедба. Сав намештај за забавиште може се набавити код Feiwel Lipót, Budapest, IX., Ipar utca 4. sz.

О, СРЦЕ МОЈЕ!...

О, срце моје, над тобом ја сам
Већ изгубио одавна власт —
Твоје ме жеље без милосрђа
Гоне и воде у пропаст...

Свакога часа, срце, у теби
Све нових жеља рађа се рој,
На њих ти пуне сву младост своју
И живот цео истроших свој.

О, срце моје, због твојих жеља
Многа ме туга мори и тре...
... Ко сјајно луче зраци кад гасну
Тако ми младост гине и мре...

О, срце моје над тобом ја сам
Већ изгубио одавна власт
Твоје ме жеље без милосрђа
Гоне и воде у пропаст...

Чуруге 1908.

Ст. З. Горски.

О женском питању.

Предавање одржано у српској добротворној женској задрузи сомборској на Воведеније 1907. год.

Премда женскиње пориче мушкињу право на претресање женскога питања, ипак ћу бити слободан да се тога питања дотакнем у овом поштованом женском збору. Истаћи ћу у крупнијим потезима како се то питање развија на западу, где било културнога живота јаче удара и откуд примамо све, што се зове именом културе.

* * *

Женско питање је један од најновијих прстенова на дугој веризи разних социјалних питања, које је наше доба оставило на дневни ред. Оно није још решено, јер то није тако просто питање, него чатав сплет од тешких проблема.

Све до скоро се о женском питању судило као у опште о социјалном питању. Неки су га прогласили као неосновану, надувану ствар и налазили узрок у болесној жудњи за новотарењем и у извештаченој, неприродној агитацији женских сањалица. Овако површно мишљење не објашњава, не осветљава ни мало тако раширени, дубоко укорени и замашни друштвени покрет

као што је женски покрет. Узроци појави његовој морају дубље лежати.

Да је женско питање једно од најпретежнијих питања душтвених, види се по том, што оно чини половину социјалног питања. Половину свега човечанства броје жене. Половину људског рада, свршавају женске руке. Половину земаљских јада и невоља жене носе с нама мушкима. Судбина мушкиња је тесно, нераскидно скопчана са судбином женскиња, те кад по речима Спенсеровим о срећи целога друштва све дотле не може бити ни помена, док је ма један члан његов несрећан, то како може бити срећно оно друштво, у којем се читава половина чланова осећа несрећном и незадовољном. Истините су оне речи, по којима само она држава може напредовати без потреса, у којој је социјално питање с успехом решено.

* * *

Отуд од запада осећа се жив, бујан женски покрет. У њем се укрштавају разне струје пре-

ма том, с каквим погледом на свет мисле решити женско питање оне, које том струјом пливају. Свима је сврха поправка женскога социјалног положаја. Тамо постоје разне женске организације, од којих је особито развијена тако звана организација грађанска као противност, као утук пролетарској женској организацији. А опазка се и јак женски покрет са хришћанским погледом на свет. Ту су разни органи, којима су уредници и сарадници саме женске и у којима преко штампе дижу глас за своју ствар. Осим тога држе се од времена на време конгреси, у којима женски беседници и живом речју устају за своја права. Да би се видело у коликој мери је развијен женски покрет на западу споменућемо, да у Немачкој постоји савез интерконфесионалних женских друштава, у којем је заступљено 170 женских удружења, са 90.000 чланова. А тај савез је опет члан међународног женскога савеза, који броји до 7 милијона чланова и шири се на све културне земље под сводом небеским.

* * *

Женско је питање отворена рана на друштвеном организму. Покушаћемо да прстом укажемо на ту рану, колико ли је дубока и тешка.

Данашњи социјални положај женин знатно се разликује од некадашњег. Негда је жена живела и радила ли у кући и за кућу. Она је у том кругу рада налазила унутрашње задовољство и садржину живота. То је било у оно време, када је домаћа индустрија почивала на плећима женске чељади. Осим осталог одело за све кућане, чак и грађу за одело справљале су жене. Ствари за украшавање куће биле су рукотворине вредних и вештих жена. С правом се тада могло рећи да на жени стоје три угла од куће, а на човеку тек један (срп. народ. пословица). Жена је онда била привредни чинилац, произвађач у кући својој. Данас све то и боље и цење (јефтиније) израђује творница (фабрика) у велико — за светски трг. — За жену домаћицу из имућне куће значи то као олакшање. Ослобођена од тих послова, она може да се посвети идеалнијем позиву својем као што је васпитање и подизање деце своје. Но друкчије стоји са одраслом женском децом. Она немају шта да раде у кући. Ако им је још отац могућан човек, те их је — премда нити преду нити ткају — кадар одевати

лепше него се Соломун облачио услави својој — стање није тако несносно. Но у овом случају није толико у питању зарада колико унутрашње задовољство, које женска душа наводи само у озбиљном и подешеном раду. Читање романа, свирање у клавир, терање шпорта до некле може пружити забаве растерећеним девојкама, но никако насладе за цео век. Особито племенитије женско у тим стварима не налази садржине животу својем. Сем тога из средине, у којој се само ужива и провађа, не може изићи ни добра домаћица, а немоли мати готова на жртве. Еле већ и с те стране женско питање има велики социјалан и етички значај.

А шта да кажемо за оне девојке, којима је отац танкога имања те му лако не пада издржавати две или три одрасле кћери. Будући да у данашњим економским приликама оне нису више продуктивни чланови кућне заједнице него цигло потрошачи, то им отац мора да нађе какво год занимање ван куће већ ради зараде, а може ли рецимо човек од положаја своје женско дете дати у службу или за просту фабричку раденицу.

Сад узмимо на око једну сиромашку, надничарску породицу. У кући се не привређује као пре, а троши се тако исто ако не још и више, и што се пре производило у кући, данас се готово купује. Надница радничка је просеком мала. Од ње једва живи надничар са својом женом. А благослови ли их Бог са двоје, троје деце, онда је стање тако тешко, да и жена мора да тражи посла изван куће. Крај таквих околности не вреди вајкати се како је жени место у кући. Коло (точак) времена се не да натраг обрнути и време, када се патријархално живело, отишло је у неповрат. Рачунајући с тим најпре ваља на том радити, да се место изгубљеног жени створи и нађе ново поље за частан рад и зараду према њезиној снази. То је најжурнија страна женскога питања. По том се женско питање по свом постанку јавља као питање хлеба.

Са више се страна чују гласови, да је најприроднији женски позив у брачном животу. Брак је најтежа школа за женску главу. Жену у брачном животу чека мучнија улога него човека, јер док овај у браку налази олакшање целом животу својем, дотле она мора да заложити у њега сву своју снагу, сав телесни живот свој, сву душу своју. Бела марама, брига го-

лема, каже наш бистри народ. Па крај свег тога какви су у данашње време за њу изгледи за удадбу? Данас мираз девојку удаје (срп. народ), те која девојка нема тога, та је осуђена да седе плете. Статистика показује да половина женских способних за удадбу, остаје без мушког окриља и без хранитеља, те мора сама о себи да се стара. Сврх тога и жена мужатница — као што напред поменусмо — мора да зарађује изван куће, те се друкчије не да живети.

Кад смо већ у речи о женској заради, хајде да кажемо: у чему је и колика је та зарада.*)

Женска страна зарађује у неповољнијим околностима од мушке. Просечна плата жене раднице чини половину а највише две трећине плате човека радника. Тако је то често и у оним пословима, где жена као радна снага вреди толико исто колико и човек. Због слабије зараде жена се горе храни, што штетно утиче на њезин организам. А од бедара израђене и изгладнеле жене не може изићи здрав и снажан пород. Ослабео народ пак не игра никаку улогу. С те стране дакле узето женско питање добија политичко значење.

Положај жене раднице је за то неповољан, што је човек свуда главни радник, а жена као радница стоји далеко иза њега на сваком послу човечјег деловања, и то повлачи за собом социјалну зависност женске од човека; и у том је не мала сметња за социјално подизање женскога пола. Кад смо све те чињенице изнели на видик онда се запитајмо: па ко је позван да настане око поправке социјалног положаја женскога? Ко други него саме женске. Оне треба да узму у своје руке ствар својих потиштених сестара па да их социјално унапреде, духовно обогате, морално уздигну. А да би могле свршити голем посао, морају и саме стећи темељито образовање, наоружати се знањем, само што духовна храна намењена женској младежи не сме бити по каквоћи него по вредности иста са мушком или

* У Немачком царству број оних жена, које саме заслужују хлеб, износи до пет милијуна, а то је једна десетина од целокупног становништва.

другим речима треба да је онако исто дубока и озбиљна као за мушке. Желети је то не само из поменутих више практичних разлога него и из најидеалнијих најидеалнијег породичног живота, јер данас није доста ако жена уме начинити од своје куће мило боравиште својима домашњима, него и да узме учешће и у духовним нитересима свога мужа и својих школованих синова.

* * *

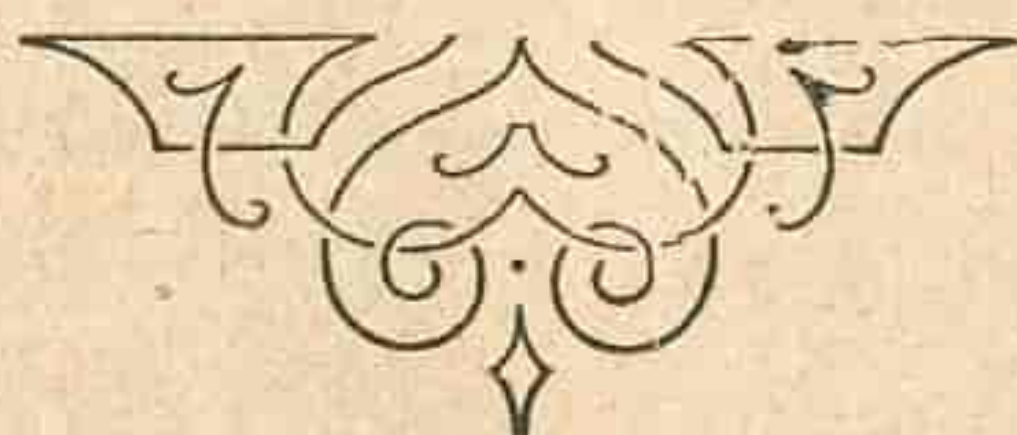
Познато вам је, да претераније поборнице женских права траже потпуну једнакост жене са човеком не само на привредном него и на политичком пољу, а то ће рећи, да и жене покрај људи утичу на јаван државни живот. То им се цотраживање са гледишта природног права не може порећи и ако нам је све слободно није нам све на корист по речима св. апостола Павла, те с тога и себе ради а још зарад среће деце и породице своје треба саме жене да одбаце те жеље. Та оне и тако посредно преко синова својих утечу на политику. Залажу ли се синови њихови као јавни радници за истину, правду и слободу, то је њихова слава и дика, јер су им оне још на крилу својем омилиле та идеална добра човечја.

Модерно еманциповано женско у оном горем смислу само је себезнало, саможиво створење. Жена треба да је као сунце, које сија не себе ради, него које греје најближу околину своју. Без таквих жена живот наш био би као пустош веома чемеран, јадаан, сиромашан.

Завршујући овим свој говор честитам Крсно име овом поштованом женском друштву са жељом, да оно и даље дела у започетом правцу под умном госпођом председницом својом на своју славу и на утеху нападеног народа нашега. Будимо искрени те признајмо, што је добро у нашем овомесном српском друштву, то потиче од наших женскиња. А ми мушки угледајући се на њега — чини се — хоћемо да покајемо грехе своје у прошлости и да бољим путем ударимо.

Милутин Гавриловић

свештеник.

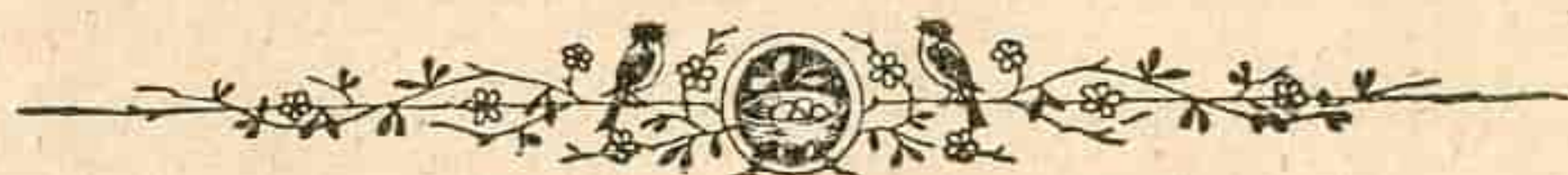
ПИТАЊЕ...

Што ми сумор чело мѹти? —
 Зашто морам уздахнути? —
 Зашто моје срце зебе? —
 Питам често сама себе.

Глас ми тада неки збори:
 „Стишај јаде, бол утоли...
 Судбина је твоја така —
 А њена је рука јака...

„Царства“ једног моћ је већа —
 Него што је људска срећа...
 Па кад судба „хоће“ клета —
 Она њему пут омета...

Драг. Лончар - Трбојевић.

БУЛИ

Погледај ме, було дивна,
 Оком ватреним,
 Ево теби златна гривна
 С низом бисерним.

Загри ме, ружичасти
 Цвете жељени,
 Скројићу ти кадифасти
 Јелек зелени.

Пољуби ме анадолски,
 Мухамеда ти,
 А ја ћу ти севдалински
 Песме певати.

Спремићу ти јашмак бајни.
 Кићен бисером,
 И даћу ти прстен сјајни
 С алем каменом.

Купићу ти златну птицу,
 Милу као ти,
 И седефли тамбурицу,
 Моја љубави!

Росом ћу те умивати,
 Цвећем брисати;
 Свилром ћу те увијати —
 Медом питати.

Хранићу те бадемима,
 Да ми миришеш;
 Даваћу ти рујна вина,
 Да не уздишеш.

16. дец. 1900.

Чед. М. Шљивић.

Говор г-ђе Делфе Иванићке

на конгресу словенских жена, који је одржан у Прагу о. г.

Госпође и госпођице.

Београдско Женско Друштво и Коло Српских Сестара, одазивајући се ласкавом позиву Савеза Ческих Женских Друштава у Прагу, да присуствују другом конгресу чешко-словенских жена, упутили су мене као своју изасланицу у вашу средину.

Колико српска женска друштва цене рад наших чешких сестара и овакве састанке којима

се видно манифестује словенска култура, доказ је што су оберучке прихватила ваш позив. Што сам дошла ја сама, узрок је велика врућина, због које се велика већина света растурила на летовање. Иначе би нас био далеко већи број у вашој отменој средини.

Ја се сматрам необично срећном што ми је пала у део част, да у словенском старом златном Прагу реферишем словенским госпођама о стању и приликама српске жене.

Намера ми је да вам прикажем Српкињу из слободне Краљевине и Српкињу ван граница српског Пијемонта. Културну Српкињу и српску сељанку. Говорићу вам о тековинама које је српска жена прибавила, о њеном образовању, о њеном животу и утицају у кући и породици, о Српкињи као јавној радници, о њеном националном раду и њеним задацима у опште.

Ово је једна тако велика тема, да се осећам недораслом да вам је прикажем исцрпно, како то сама важност предмета захтева. Уосталом, ја и нисам дошла овамо да с некаквим нарочитим зналачким претензијама говорим о српском женском питању, зато вас и молим да од мене не очекујете никакве учене расправе. Ја сматрам да се налазим пред својим сестрама и да ми је дужност да вам верно оцртам прилике у којима живи српска жена; добре и рђаве околности у којима се Српкиња креће, срећне и несрећне тренутке из њеног живота. Једном речи, дошла сам да се упознамо. Дошла сам да видим чим се ви дичите и поносите, чему тежите, шта желите и да опет ви од мене дознате како ми живимо, шта имамо, шта нам недостаје и шта од будућности тражимо и очекујемо.

Културне прилике једнога народа, крај других околности, зависе у првом реду од политичких прилика, у којима тај народ живи.

Српско племе, на жалост, не може се похвалити срећним политичким приликама. Ваљда нема ни једног народа у Европи који је политички тако расцепкан, који живи под тако разним политичким приликама и културним утицајима, као што је то случај са српским народом. Отуда није ни могућно говорити о некаквој општој култури свих Српкиња, већ се морамо задржати ма и тренутно код сваке српске покрајине и говорити понаособ о Српкињама.

Иначе, опште особине Српкиње су: добро срце, питомост, природна интелигенција, бистрина и лако схватање. Отуда су Српкиње далеко погоднији материјал за науку но за уметност. Музички и сликарски образованих Српкиња тако је мален број, да не може ни да буде речи о Српкињи уметници, као неком нарочитом типу.

У слободној Краљевини српској запажамо три главна типа српске жене: *жену јавну радницу, жену домаћицу и српску сељанку*, која са чињава *gros* српскога народа.

Српкиње су веома згодан материјал за школу.

Школовати своју женску децу данас у Србији сматра за свету дужност и сиромаш и богат, чиновник, трговац и занатлија. Велика је срећа што код нас има веома мало приватних женских завода а манастира, у којима би се женска деца школовала, у Србији нема ни једнога. Отуда сва наша женска деца, као и мушка, одлазе искључиво у државне основне школе, женске гимназије, више женске школе, учитељске школе и на Универзитет, где је настава далеко солиднија, но по приватним заводима. Велика већина наших образованих жена и из imuћнијих породица и из сиротнијих добија стручно образовање. Увек се гледа на практичну страну и материјалну корист од школе и образовања. Сиротнији кругови спремају своју децу тако, да би доцније, по свршеној школи, могла од свога рада живети; богатији рачунају да им и покрај новца којим ће своју децу осигурати даду у руке један капитал, који се не може потрошити, као што је стручно обрезовање, те да доцније, у животу, ако им се укаже потреба, могу на поштен начин зарађивати свој насушни хлеб. Отуда је у Србији велика већина жена, које су ишле у школу, оспособљена за учитељице.

Од 15 година овамо и наш је Универзитет пун женскиња, које као редовни или ванредни ђаци студира већим делом историјско филозофске или педагошке науке, мањи део математичко природњачке, а у најновије време има неколико студенткиња на техници и на правима. Медицинског факултета у Србији нема, а оних десетак женских лекара што имамо, оспособило се на швајцарским или француским универзитетима.

Највећи део универзитетски образованог женскиња у Србији студирало је на Универзитету у Београду, па по свршеним наукама у Србији, неке су одлазиле на годину две дана на страну ради изучавања страних језика и бољег специјализања у својој струци. Има међутим доста жена које су искључиво на страни добиле своје стручно образовање, где су училе или о своме трошку, или као државне питомце. Овакав је случај нарочито с нашим првим факултетски образованим женама, када београдски Универзитет, некадашња Велика Школа, није још отварао своја врата женскињу.

Последица тако добро схваћене користи од стручног образовања је та, да ми данас у

Србији имамо сем једно десетак женских лекара, веома велики број учитељица основних школа, доста женских професора по женским гимназијама, једну жену општинског инжињера, неколико женских зубних лекара, доста свршених ученица трговачке академије, које су чиновници по новчаним заводима, приличан број телеграфскиња и чиновника железничке дирекције.

Мора се одати заслужена хвала нашим факултетски образованим женама, које и ако су чиновници, нису се одродиле од својих породица и домова, нису изгубиле своју женскост, т. ј. ону драж, која жену чини женом. Оне не гледају на породицу и брак с неспоремењем, и ако у исти улазе са више озбиљности и размишљања. И ако доста заузеле својим званичним дужностима, оне су већином примерне мајке и добре домаћице, не стидећи се да своје слободно време посвете најгрубљим и најфинијим домаћим пословима.

Као што се из раније наведених примера женског занимања види, српска држава није спрам нас поступала као маћеха. Српске жене примљене су већ у многа надлештва и то много лакше, с много мање напора, но што је случај с нашим другима по другим земљама. Културна Немачка дала је много теже и много мање повластица, кроз дуге векове, својим кћерима, но што их ми, за неколико година, добијемо у нашој малој, још културно младој, Србији.

Истину говорећи, морамо признати, да све што имамо, да нам је то дато и да нисмо имале потребе, све до сада, борити се за своје концесије. Све је то ишло тихо, без великог напора, скоро увек, кад смо нешто тражиле, ми смо и добијале. Кад су се год женскиње пријавиле као оспособљене кандидаткиње за коју било струку, оне су одмах и примане, ако је само било материјалне могућности. Никад се српским женама није одговарало да не могу бити примљене у државну службу зато што су жене. Ако нису могле бити примљене, то је увек било услед немања буџетских позиција. А ово је врло много и Српкиње морају бити захвалне својој држави на увиђавности и предусретљивости, с којима се она одазивала њиховим жељама.

С колико предусретљивости српска држава прати културно развијање наших жена доказ је то, што скоро сваке године Министарство Провеете и Министарство Иностранних Дела шаљу

на страну да студирају разне науке, по неколико младих девојака, као своје питомице. Овај број истина није велики, али Србија је тако мала, а од ње се тако много тражи и очекује.

Међутим, и у Србији се извесним законима чини неправда женама.

На пример по закону о наслеђу женско дете добија само удабену спрему и извештан мираз, док мушка деца наслеђују цело имање, које каткад представља милијуне.

У Аустро-Угарској је у том погледу боље, ту су женска деца изједначена с мушком у праву на наследство.

Или закон о својини по коме жена без одобрења мужевљева не може ни продати своје непокретно имање, нити га за свој новац купити.

Даље ми немамо никаквог закона који би штитио ванбрачну децу и преварене девојке.

Па онда једну од највећих неправда наносе српској жени закони о женским чиновницима. По њима, женска са истим квалификацијама које има човек и на истом послу, далеко је мање плаћена од човска. Мања јој је плата, мање су јој повишице, мања и пензија.

Ово је једно тако усвојено правило у Србији, да за женски рад треба мање платити но за мушки, да чак и по фабрикама, где су женске раднице за извесне послове много погодније од људи, ипак су мање плаћене од њих.

Али, има изгледа да ће се ускоро исправити неки закони у погледу женских чиновника. По њима ће за исту способност и исти рад, бити иста плата и човеку и жени.

У сваком случају, ако и не дође скоро до исправке ових закона, још увек не треба то сматрати као принцип, што се неће да жена буде изједначена са човеком, већ као питање времена, што се сматра да није потребно хитати с овим изменама, да има других, пречих ствари на дневном реду.

Према различитом материјалном стању и кућни живог српске жене је различан. Али у сваком случају разлика живота између разних сталежа друштвених, није тако велика у Србији, као што је то случај код народа на Северу и Западу Европе.

То долази, без сумње, отуда што капитал није онако насравњено подељен као у Европи; што не познајемо ону раскош која тамо влада, што је Србија потребним памирицама богата;

што смо сви више мање навикли на скроман живот без великих прохтева; навикли смо да радимо, навикли смо да своје жеље ограничавамо.

У Србији и чиновници су, у сравању са чиновништвом по другим земљама, мало плаћени; радници према јевтиноћи животних намирница, осредње су плаћени; сељак држи готово сву земљу у својим рукама, а земља је богата, те је у стању да исхрани и сељака и варошанина. Остају, дакле, једино индустријалци и трговци. Но, како Србија није индустријска земља ми и немамо као у Европи, оних великих и богатих, индустријалаца. Наш најбогатији сталез су трговци и њихове куће и жене живе мало боље од нас осталих. Али и код њих нема онако несразмерних великих капитала.

Ми у Србији напамет знамо ко има милијун или преко милијуна. Оно што се у другим земљама сматра тек као средња, незнатна, годишња рента, у Србији се сматра као леп капитал. На Западу ко има 20—30000 динара годишњег прихода, сматра се тек као средње ситуиран, у Србији ко има толико капитала, сматра се да добро стоји. Има мало жена у Србији које знају какве изгледају бриселске и ирске чипке, а могле би се избројити које су их понеле. У Србији нема жене која је понела скупљу хаљину од 1000 динара, а има их много на високим положајима, које целога свог живота нису понеле хаљину од 200 динара.

У Сибији се живи обично с једним млађим и у 3 собе. Ко држи двоје млађих и живи у 4-5 соба, сматра се да је већ добро ситуиран. Ако има више од 6 соба и држи 4-5 млађих, тај се сматра богатим и раскошним, а тих је врло мален број.

Из овога није тешко видети, да већина кућа у Србији живи с рачуном, оним сасвим умереним и скромним животом средње ситуиране буржоазије. Мало је жена које могу да живе раскошно и то опет не онако луксузно као у Европи, а још мање их је, које немају крова над главом, те морају ноћ да проведу под ведрим небом, или да проведу вас дуги дан не окусивши ништа. Великом већином смо од прилике подједнако ситуирани, подједнако сиромашни.

Због ових услова и живот српских жена у кући не диферира много.

Српске девојке измалена су навикле на ред, рад у кући, поштовање и љубав наспрам

старијих. Кад се удаду, онда силом околности и помоћу навика које су стекле под счинским кровом, продужују и као жене живе оним, пуним рада и брига животом, којим су живеле и као девојке, с том разликом, што девојком, мати их је у сваком погледу заклањала, а као удате имају, као некада њихове матере, да понесу на својим леђима доста тешкоћа, да би својој деци створиле живот бољим.

Српкиње се радо и обично доста рано удају. Некад из љубави, већим делом да стекну своју кућу и породицу, а најређе из интереса.

Као жене веома су одане и велики су пријатељи својим мужевима. Нарочито у тешким часовима живота, кроз које морамо сви мање више проћи, од велике су им потпоре и помоћи. У данима страдања српска се жена никад не извлачи, напротив, она узима драговољно на себе један велики део терета.

Она се у главном бави кућом и децом, али интересује се и пословима мужевљевим.

Што се тиче старешинства, још у врло много породица, жена није равноправни друг човеков, она је млађа, а муж је њен господар. На срећу ово старешинство мужевљево већ се у велико губи, но још ће проћи доста времена, док се оно сасвим не изгуби, те и српска жена не постане равноправни, веран друг свога мужа.

Но Српкиње и ако су добре жене, ипак су много боље матере. Оне само дотле живе за себе и свога мужа, док не постану мајком, а то је у највише случајева на годину дана по удаји. Чим је постала мајком, она престаје да живи као јединка, да живи себе ради. Муж долази тек на друго место, а у првом реду је њено дете, коме је сва њена љубав управљена, све бриге њене намењене. И најсрећнија Српкиња у браку, чим постане мајком, заборавља на све недаће своје и због свога детета воли кућу коју би иначе мрзела, а и не помишља да би могла оставити кућу, за коју је сем њена детета ништа друго не везује. Коликом понижењу и каквим непријатностима се не излаже много српских жена само за љубав своје деце, у којој једино виде своју наду и срећу.

Децу веома воли и зато и у најсиромашнијим кућама српским има много деце, а у многим браковима долази до великих несугласица и рђава живота, само зато што нема деце, тог благослова Божијег, као што лепо вели српски народ.

Што се тиче морала, Српкиње су још патријархално чедне и поштене. Ја верујем да нема поштеније жене од Српкиње. Сем урџених склоности за то и јаког моралног васпитања, које се без разлике сталежа, у свима српским кућама добија, то долази и отуда, што српска жена мора много да ради, много да се мучи и брине, те пре времена морално сазре. Наша је земља демократска. Ми немамо аристократије, немамо великих богаташа, *не* немамо оне беспослене, *не* радне и раскошне жене, која често из дуга времена грешу.

А немамо ни оне врсте Ибзенових жена, које хоће да живе за себе, да живе као јединке, које с правом траже срећу даље, ако је нису у својој кући нашле. Код нас нема Ибзенових ни Ребека ни Хеда Габлер.

Сем тога и та околност што скоро у свакој кући српској има деце и што је Српкиња у првом реду мати, па тек онда жена и супруга, чува је, да не мисли много на себе и своја лична задовољства.

(Свршиће се.)

ЈЕДНОЈ ГРКИЊИ.

Када је Платон с богом младости
Овога света славио крас,
Небо је плаво пуно радости
Још онда љупко грлило нас.

А ти на крилу мајске зорице,
Млада к'о роса, сневаше рај;
И беше слика горде царице,
Трепташе као небесни сјај.

Горица листом мило дркташе,
Пресладак беше пољубац твој;
Славујак песме дивно певаше:
Ти беше зора, идеал мој!

Ја сам ти песме благо певао,
Као извору живота мог,
На страсну љубав нисам гледао,
Крај целе и славе и сјаја твог...

Али нас Амор стрелом устрели,
И у грех страсни падосмо ми,
Опроштај за то нисмо узели:
А ко је грешник, кад тако би?...

Ето, због тога, пролетњи цвете,
Облачно небо покрива нас;
Ето, због тога, небесни свете,
Венерин лепи умире глас.

Гркиња лепа, Фидија тражи,
Нека у стени твој реже лик;
А моје срце више не дражи:
Ја небо љубим и дивни слик.

1901. окт. 1.

Чед. М. Шљивић.

ДОПИСИ.

Тур. Бечеј. (Дочек г. епископа Летића). Имали смо ретку, веома ретку славу, био нам је наш високопреосвећени г. др. Георгије Летић 2. септембра о. г. Дошао нам је из Врањева, ујутру после 9 сахата, дочекан од силног народа и преко 30 коњаника. Чим је стигао, ушао је управо у свету цркву. У цркви га је поздравио т. бечејски парох Партеније

Сивчев, а после поздрава је Његово Високопреосвештенство држало леп и поучан говор, говор који је био мелем за несретне, а поука за сваког. Његово Високопреосвештенство је веома леп утисак учинио на сав народ. Његово благо, лепо лице, његове паметне речи, не ће се никад избрисати из наше успомене.

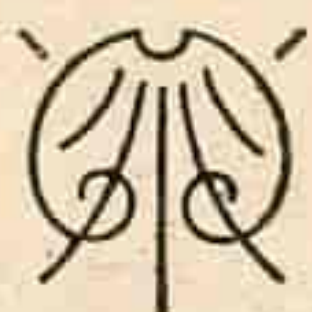
После говора отпраћен је са свитом

заједно у парохов дом, где је примао корпорације, међу којима и нашу женску Добротворну Задругу, коју су заступале председница, потпредседница, четири одборкиње и друштвени тајник, г. др. Б. Давидовић, који је Његово Високопреосвештенство и поздравио у име задруге. Његово Високопреосвештенство нас је врло љубазно примило, и на речи друштвеног тајника, веома милостиво лепо

одговорио. Изјавио је, да живо прати рад женских задруга и да ревносно чита »Женски Свет« и наговестио је, да би пошто по то ваљало склопити савез женских задруга, и да би ваљало поново покушати, можда би сад ишло. У таквом разговору задржао нас је г. епископ дуже од свију корпорација. Бог милостиви нека га дуго поживи!

К. С.

Како је у туђини?

Тешко ли је у туђини,
Тамо немаш куће своје,
Свуд је туђе лево, десно,
У туђини свуд је т'јесно;
Тамо нема ништа твоје.

Туђ је камен, дрво туђе,
Туђа гора, туђа вода.
Тамо нема ниђе стана
Да те прими сиротана; —
Тамо нема твога рода.

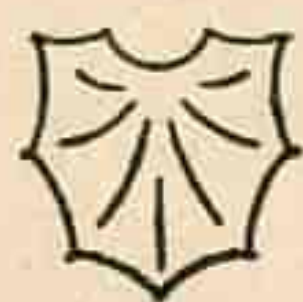
Тамо нећеш чути пјесме
Завичаја премилога.
Тамо, ће су туђи краји,
Твоји боли, уздисаји
Неће наћи друга свога.

Тамо немаш оца, мајке,
Да ти шире руке своје;
Тамо немаш родитеља;
Празна ти је тамо жеља;
Све је туђе, ништа твоје.

Тамо немаш миле сеје,
Да дочека брата свога;
Тамо немаш мила брата,
Да му паднеш око врата
Тамо нема никог твога.

Тамо немаш ништа бранит',
Там' не можеш славан бити.
И кад умреш — худе среће —
Тамо теби нико неће
Ни свијеће запалити.

Љубомир А. Булатовић.

„С раскиданог срца“.

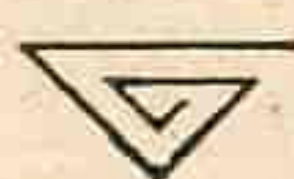
И САД —

Јест, ја у сну сваке ноћи
Гледам твоје л'јепо лице,
И шапћем ти болним гласом:
Невјернице, невјернице.

А када се од сна пренем,
Задрхћу ми срца жице.
И ја будан прошапућем:
Невјернице, невјернице.

Кишна јесен већ је стигла,
Југу крећу ластавице,
Можда ће те видјет тамо,
Невјернице, невјернице.

Па зато ја болним оком
Пратим ове мале тице,
По њима ти поздрав шаљем,
Невјернице, невјернице!

НЕВЈЕРНА ЈЕ.

Срце куца тио, тио.
Ко да броји уздисаје,
А у грудма одјекује:
Невјерна је, невјерна је.

Поноћ ступа мирно, лако,
Блједи месец на ме сјаје,
Као да би рећи хтио:
Невјерна је, невјерна је.

Чини ми с' против мене
И природа цјела да је,
Са свих страна само чујем:
Невјерна је, невјерна је.

Атлета.

На братовљеву гробу...*)

Оставила сам те у рани освитака дана у постељи, а налазим те при смирају сунчеву у гробу, — брате, небремена, дубока рано! Утруђена борбом живота, уморна путница, сироче без оца и мајке, уцвиљена и ојађена сестра, заустављам се ево код ове зелене могиле, хумка твога, твоје вјечне куће, брацо, — очњи виде, косо одрезана!... Година је дана прохујала од оног јадовитог, тужног јутра, кад сам те последњи пут цјеливала. Последњи пут! Да страшне изреке, — бритке сабље са двије оптрице. Ај, како реже, касаци, сијече!... Сјећам се свега... свега... А зар се уопће може заборавити последња ријеч с драгих усана твојих, зар је могуће изгладити утисак светог пољупца, којег си у часу вјечног растанка лагано спустио на чело моје, шапућући болно: „С богом сестро драга и рођена!“ — — Зар се могу исушити вреле сузе, које су ми у тај моменат лице оросиле!? О брате, растргани ђердане бисера, пјесничке народа, најдража милошто на овоме свијету, — сунце угашено! Па с богом, с богом соколе сиви,

прошапутак и зајецак. И погледах те последњи пут. На лијепом високом челу одмарао се прамен бујне, пјесничке косе, на зажареном, испијеном образу твоје блистала се суза, а очи, — благе и бистре очи твоје почивале су на мени. Уз тихи шумор твоје опјеване ријеке, рудио је на истоку први освитака дана. Из сеоских кућица почеше се дизати снени праменови дима. Чуше се баце. Зајецак фрула, а кроз росне пропланке сјетно одјекнуше гласи пјесме: „Еј, — увенуло лишће борово! — — — — —“

Ја сам мловала твоју усијану, малксалу руку, гледала те исплаканим очима, осјећала и знала, да те више никада видјети не ћу.

„Мили Боже на свему ти хвала —
Што је шире од мора сињег —
Што л' милије од брата рођена?“

Приђох ти, да се пољубимо и да се растанемо за навјек. Сузе, тешке, вреле, — оловне сузе, које душу стежу, ка мене, уздаси рањеника и последњи погледи. Подигао си се, да ме до врата погледом испратиш, ал' клонуло тијело паде натраг у постељу, — чух твој горки уздах и испрекидане ријечи:

*) У спомен пок. Јови Г. Поповићу, песнику и нашем бившем сараднику. Ур.

»Опрости ми мила секо моја, јер је соко крила саломљених!«

— — — — —
 Кроз неко вријеме јављено ми је, да је свенуо стручак мирисног босиока. И прође дуга година суза и уздаха. Вратила сам се. Ево ме на гробу твоме, грано саломљена! Сунце нагиње западу. Вечерњи лахор лепрша пешкир на крсту твоме, а граната мирисна липа приклања се вјечном дому твоме. Иначе — свечана тишина. Ово је гробље. Осјећам јак мирис кадуље и дивљег вријеска. Али рашта ове сузе, бол, туга?... Епо гледам — кућа моја, — огњиште родитељско. Нана, бабо, браћа, сестре, па све живо здраво и весело. На огњишту букти нарамак сува прућа, а на почађалим веригама у окалајисаном котлићу кључа вода. У судурми Срнова муче, чека да је помузу. Нана засукала рукаве па спрема вечеру. А ја дошла из даљине, љубим се са свима и плачем од милине. А ти брацо, као онда, кад си у свијет кренуо, пун живота, крви и снаге. Из сваког мишића бризга младост и здравље. Грлимо се и ја у сузама причам, како сам (сачувај Боже!) к'о сањала, а ти умро. Ти се смијеш и велиш, да је сан лажа и варалица, док нана одонуд из киреља кроз сузе папуће: „Сачувај свети Никола Чудотворче, — то ће мајка дјецу поженити и у двору шенлук учинити!“ Ми се смијемо, а ти, поносан к'о бор, прилазиш нани и љубиш јој руку, а она сретна и весела ради, благосиља и милује нас ријечима: „Дјецо моја, — разговоре мој, — јањци моји? Боже свемогући, предобри, преблаг, поштеди старост моју!“

И тако до у ноћ. Долази бабо, меће се софра, погаче на копрен, сира, пите и колачића. Веселе. Послије вечере нана стере сухог, миришљивог сијена, престире чистим кетеновим чаршавом, а под поглавач меће стручак милодува и смиља.... Успављује нас звук вретена њена и тиха пјесма попка из дувара. — — — — —

— — — — —
 Тргох се.... Ноћ, — мирна, звездана, мртвачка ноћ.... Лахор лелуја нове пеш-

кире и чеврме златом везене. Лице и жалосне врбе шуме болно. Крстови стоје.... Ђуте.... Хумка твоја тресе се лагано. Разумијем брата, разумијем болне трзаје праха твога.... Брижан си умро оставив отаџбину у тешкој, крвавој борби. Умирите се драге, свете кости, почивај мирно брацо, — зеницо искапана!, — Помоли се пред превишњим пријестолом, јер отаџбине твоје још није огријало сунце слободе драге! — — — — —

— — — — —
 Барјактар Бојана.

СУДБИНА.

Емилија де Рио лепа удовица, која због својих врлина уживаше опште поштовање и уважени њен обожаваоц Фернандо Монтее богати Андалуз, такве крви као поднебље његовог краја, сеђаху у соби, раздвојени милим сточићем на коме је стајао прибор за чај и две чаше, које беху до врха напуњене пенушавим пићем.

„Добро“, рече Емилија, већ смо сами. Шта сте желели?“

„Љубави, мало љубави, и ништа више“.

„Мало? Не помишљате да је то немогуће? Код љубави нема средине, или сасвим или никако. Љубити, или не...“

„Ви сте дражесни:

А Ви неучтиви; говорим, а ви ме непристојно прекидате...“

Понављам; озбиљно не помишљам удавати се поново, казала сам вам то већ. Сем тога сте чудноват човек. Говори се о вама, да сте лакомислени; натрчавате на љубав, тако да се јежим; а сем тога, сем тога... кратко, нећу вас.

Послушајте ме озбиљно и имајте разума Емилија, нисам имао тог појма о љубави као што га имам сад; појавила ми се другим начином, много дивнијим надземаљска заносна, а за тим изгубљена мртва, грозно уз-

буђење, које је прелетело напрасно као метеор, да би уступило места узбуђењу новоме.

Светлости много светлости, па ми ми његови зраци ослепили вид; ала светлост силна, нагла изненадна која осветли, узбуди па оног момента се гаси. Био сам зато, да у нашем столећу подпуно заборавимо романтичне свакидашњости, живити минутима; сравнити једним моментом кип Анакреонтов, срушити га, раздробити, помешати с прахом, разбацати тај прах по ветру као што чине целати, а за тим сазидати на томе месту храм Франклинов, окружен облаком паре.

Емилија се насмеје, не одговори, и осмехом тим исказа своју сумњу.

„Али то није све“ продужи страсно „кад вам дајем душу, кад се дотичем неба“... Ћутала је, изгледало је, да је занешена. Чекао је тужно.

„Но“? запита најпосле ватрено: »Али шта хоћете од мене?« упита опет Емилија. Фернандо одговори одлучно и чврсто.

»Да се узмемо«.

»При том би било потребно да вас љубим«.

Рече то, а тајанствени зрачак сену јој из ока. Не разумеде, није видео то. Устао је и рече мирно:

»Већ две године смерам идеалу свога живота; да би ме љубили, да би се спојили, а ја вам могу доказати, да сам Вас достојан. Не мислим ништа друго, друге наде немам.

Чекам само, да се то потврди; да је све узалуд“.

»Убићете се?« запита га са осмехом.

Фернандо не одговори. Само упита:

„Смем ли се надати? ...“

Слегла је раменима, као да би је то замарало. Фернандо узне шешир и оде; на вратима се окрену. Емилија на њега није гледала.

Дошао је кући; осећајући грозну, чудновату тегобу, болели су га очни капци и следе очи; куд год је само погледао, на сто, на шару покривача,

на ланац на ком је висила лампа, свуда је видео само посмешљиву, циничку, горду слику Емилијину. Нагло узне перо и написа писмо:

„Не“, помисли, кад доврши, сад није подесно време; већ је сигурно легла“.

Зовну Франциска. Франциско је био млади слуга, такође Андалуз, а чувао је свога господина као два ока у глави. „Узми то писмо“, и рече му: „не зовнем ли те до десет, однећеш га на адресу. Франциско се упрепасти како његов господин изгледа? ...“

Помисли, морало му се што непријатно десити и у себи рече:

„Не, однећу то писмо одмах“.

Дошао је кући Емилијиној и ако је било већ једанајест ноћу. Удовица је била још у соби за рад. Кад је Франциско отишао, наслонила главу на лену столицу, полако затворила очи и сневала.

Прочитала је Фернандово писмо ... казао јој је тамо, да ће се убити, ако му не да одлучан одговор. Чекаће двадесет и четири сата.

»То је лудак!« зашаптала је и насмејала се. Узела је хартију и перо и написала исколико редака. Метнула писмо у коверт и хтеде га дати по Франциску, али је он по предатом писму одмах отишао. Зовнула је служавку, и даде јој писмо, да га пусти у пошт. сандуче. Жена та беше јој врло одавна и извршила је искрено, што јој беше заповеђено. Емилија је била мирна, рачунајући, да ће се њено наређење испунити.

»Добиће га ујутру рано«, помислила је. Сутра дан после тога, устао је Фернандо и био врло блед; провео је грозну бесану ноћ. Зовну Франциска и пита га за писмо. Зато, што му је наредио, да однесе ујутру, промислио је, како ће сад да одговори. Поћутавши мало одговори, да ће одмах однети.

У исто време, кад је говорио, пусти на сто неколико писама и новина, које су биле дошле.

Фернандо погледа на сат; није било много до десет.

„Онда однеси одмах“.

Био је растројен, у ватри и није мислио ни на шта, а и није имао воље ни зашта; помисли: »То ћу све прочитати доцније«, и остави у фијоку добивену пошту. Па зар, није Судбина! Како је могао помислити Фернандо, да је Емилијин одговор већ стигао тамо. Кад је био сигуран, да ће она тек сад добити од њега писмо! Провео је дан у грозном растројству.

Франциско, дрхћући, рече му, да није дат одговор. »Не одговара, титра се са мном«. Оде на улицу и ходаше као луд...

Неколико пута обилазио је до куће, и раздражен питаше:

Дође ли какво писмо или порука? Ништа господине, ни писмо ни порука. Кад је чуо то последње, само што не заплака.

Љутња његова била је подједнако грозна, као његова жалост. Провео је ноћ у мучном трпљењу а сутра опет.

„Та жена! Та жена!“, говорио је подижући обрве, а осећао је у очним капцима болове, као да се у главу увлаче.

И прође дан, и опет дан, и опет дан. Око пет сати по подне изашао је од куће као помаман.

Од љутине и нестрпљена сав се жежио. „Шта, зар нисам рекао Емилији у свом писму, да ћу чекати само двадесет четири сата?“ И стидео се што се до сад није убио.

Био је у Puerta del Sol, трг у Мадриду, на страни улице Св. Јеронима, застао је тамо, погледајући махинално на масу света, која се кретала на разне смерове.

Нагло смотри кола и осети, да му срце куца као у ковачници. У тим колима седела је Емилија, спазила га је и насмејала се гордо, Јесте, тај осмех који је угледао за часак као муња, учинио му се гордим зато, што није испунио своје обећање, да ће се убити.

Осећао је да му образи гору и да цело његово тело гори. Ишао је а није

знао куда, нашао се на тргу Del oriente, камене статуе, мимо пролазећи, дворска стража, па и клупе у парку као да би на њега гледали са подсмехом.

Дошао је на раскрсницу, окренуо се ка улици de Bailén и упро поглед десно на шири изглед, тамо су били на једној страни снежни врхови као снежне круне, а река Manzancres имала је брда бела као снег белог рубља, које се тамо сушило, ближе пак видео куће улице De Segovia, десно код места сиромашни травник закржавале баште. Лево дворац са прљавим зидовима и отрцаним становницима. Жене седеле на вратима свога брлога са раздераним реклама, с расплетеним косама и поцепаним сукњама.

А у сред те грозне истине видео је разлику, раскошне собе, пуне светлости, пуне свежине; а у малом салончићу гори дубов камин као да је подељен на парчад од злата; а пред њега лепотица елегантног Мадрида, завист жена, а пркос људима... Емилија, дивне црне косе, гордог чела, са лепим обрвама некад ведре, некад гњевљиве, а тамо даље снег, снег, који пада у беличастим пахуљицама као сићушни анђелчићи у белим хаљиницама. Лупа долазећих кола врати ла га животу. Била су то кола... Емилијина.

Спазио је поново горду, хладну, нему...

Осмехнула се тако необичним начином... О те љутње мислио је ваљда Фернандо, да је цео свет на раскрсници и да ће га смождити кад се на њега баци? Не знам, осетио је жмарце, а мисли му се плеле. Ухватио се без узтезања ограда, пребаци се, и разби о калдрму улице de Segovia.

Кад су се пописивале артије умрлог, нађено је међу њима неотворено писмо Емилије de Ria, пет дана старо.

»Насмејала сам се вашем обећању, да ћете се убити, не дам ли вам одлучан одговор. Али биће за цело боље да томе станем на пут, и зато

журим, да вам речем да смете доћи у ту кућу као љубљени супруг и једини господар. Јел да је то трајало дуго, него што сам се решила? Напротив. Ја сам решена већ подуже време. Опростите ми, што сам Вас оставила тако гуго да трпите, да бих опробала вашу сталност. Емилија.

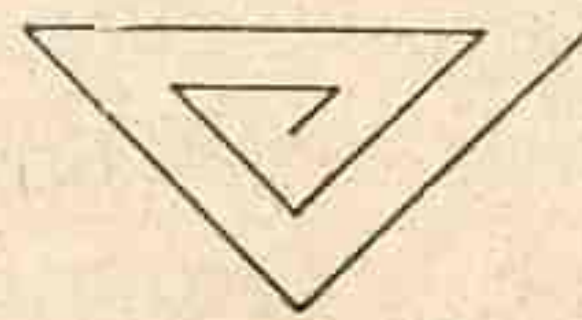
* * *

Заиста ко оплакује Фернанда највише? Емилија и Франциско, његова два врага.

С ческог

Мил. Бож. Ђокића

Београд.

Из „Нових струна“.

ДОЋИ ДРАГИ!

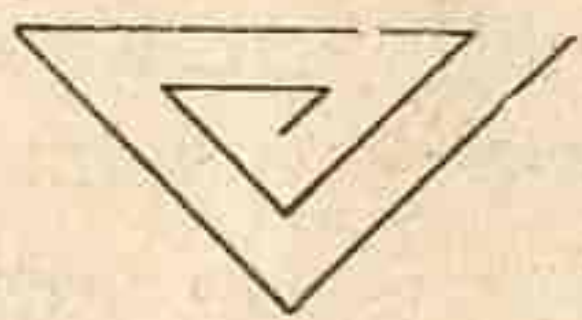
Доћи драги!
Поноћ мири...
Од босиљка, зелен-када
И росице
Са ливада
Поноћ мири...

Чека цвеће
На тебека...
Чека поноћ из далека,
Чека месец
И звездице..
Све те чека из далека!...

Доћи ћу ти,
Драго моје,
Док обиђем све појате,
Док намирим,
Мило благо
Од појате до појате..

Дрхтну листак
На гранчици,
Дрхтну срце чеду дивну
Село сније...
Он се јави...
Све јој село умах живну.

Исаије Митровић.

Рад добротворних задруга Српкиња.

Нови Сад.

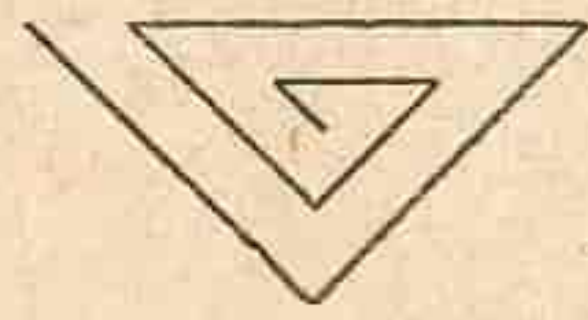
Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 27. августа (9. септембра) о. г. под председништвом начелнице Јулке Радвановићке. У овој седници је известио перовођа одбор, да му је пошло за руком, да се из чланица девојака образује Девојачко Коло, које ће задругу испомагати у свим пословима а нарочито оним, што су тачком 9. 10. и 11. § 3. друштвених правила означени. Коло се конституисало и отпочеће свој рад ове јесени. Као први посао учинило је коло већ једну услугу задрузи, јер је од припослатих сређака Српског певачког друштва у Сомбору за зидање певачког

дома, распродало овде 33 комада тих сређака. Перовођа је известио даље одбор, да је кућа друштвена оправљена у смислу закључка одборског, да је на оправку ту утрошено 1055.30 К, али да је кућа одмах добила већу кирију од 460 К но што је имала. Извештава даље, да је продужена потпора питомици Емилији Михајловићевој, горњокарловачкој приправници, и за идућу школску 1908.—9. годину, јер је сведоџбом школском исказала, да је у наукама добар успех показала и да је похвалног владања. Извештава даље, да је и ове, као и лањске године начелница президијално издала 20 К путна трошка, приправници Марији Девичерској из

Каћа, која је и ове године врло добар успех показала у II. разреду сомборске учитељичке школе. Извештава и о том, да је начелница президијално издала по 10 К прилога на освећење барјака срп. певачког друштва у Там. Ковину и месном немачком певачком друштву „Froh-sinn“-у, што се све с одобрењем узело на знање. Прочитала се захвала питомице лањске и сад свршене ученице трговачке школе, Цвете Дујановићеве, на лањској потпори. У току седнице примљен је к знању и извештај, да је задруга корпоративно учествовала при ношењу св. литије кроз варош, да се

основала нова Добротворна Задруга Српкиња у Бос. Новом и да је задруга посредовала у смештању девојчица у српске куће, које се смештају препоруком друштва Привредника у Загребу. Решио је одбор, да прима 200 комада срећака ћилимарске пиротске задруге на продају, а понуђених 7% рабата да иду у корист наше задруге. На крају је решио одбор, да у смислу лањског скупштинског закључка обави ове године свечаност крсног имена поред уобичајеног парастоса још свећењем водице и резањем славског колача у свечаној дворници српске православне црквене општине.

ГЛАСНИК.

Прослава крсног имена. Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња прославила је на Малу Госпојину, своју крсну славу свечаније но до сад. До сад је држала само помен мртвима, а ове године је по закључку ланске скупштине проширила ту славу тим, што је дала осветити водицу и резати славски колач. На тој свечаности био је и господин епископ Митрофан Шивић као патрон те задруге. Свечаност је отпочета светом литургијом у свето-николајевској цркви, коју је одслужио парох задружне куће г. Ђорђе Велић са придворним ђаконом Никанором Чобановићем. По свршеној литургији одржан је свечан парастос у истој цркви, а на парастосу је учествовао и парох успенске цркве г. Веља Миросављевић. На кору је за време литургије и парастоса па после и при освећењу водице појао гимназијски кор под управом коровође г. Исидора Бајића. После парастоса отишао је свет из цркве заједно са епископом и свештенством ту уз цркву у свечану дворницу српске православне црквене општине у средишњој основној народној школи, те је онде освећена водица и пререзан славски колач. По обављеној црквеној свечаности, говорио је секретар те задруге г. А. Варађанин о добротворству, поздрављив госте и захвалио се на учешћу г. епископу, свештенству и осталим гостима. За тим је дељено кољиво и дана је мала закуска гостима у чашицу шљивовице и ликера. Многобројна публика, особито женске, разишла се пуна задовољства. Међу женском публиком видесмо и Софију Недељковићку,

подначеоницу Добротворне Задруге Српкиња Земункиња. Колач је пререзала у име прве куме и задружне начеонице госпође, Јулке Радовановићке, подначеоница госпођа Марија Плавшићка и обдарила је задругу у кумино име са 50 К, у своје име са 10 К у злату, а поред њих пало је у тас од одборкиња још 5 К. Свећарску свећу је дала госпођа Милица Нецкова, кољиво госпођа начеоница, славски колач одборкиња госпођа Велинка М. Шилићка, посланице и босиљак госпођа Ана Манојловића-Машиница, а око приређења те лепе славе највише су радиле: благајкиња, госпођа Катица Механџићева и одборкиња госпођица Милева Косировићева. Задруга Српкиња Новосаткиња и тим начином крчи пута религијосној свести и утврђењу народних обичаја. За то јој хвала и слава!

Испит зрелости. На новосадској срп. вел. гимназији положила је 2. (15.) септембра о. г. испит зрелости, међу осталима, и г-ђица Десанка Милошева, кћерка уваженог управитеља Кредитног Завода у Нов. Саду, г. Лазе Милошева. Г-ђица Десанка свршила је пре гимназијских наука три разреда срп. више девој. школе и потом је била годину дана у вишој девој. немачкој школи у Гмундену и све је то свршила с врло добрим успехом. Пре годину дана добије вољу, да даље студира и маром и ревним радом доврши за десет месеци сва четири разреда срп. вел. гимназије па ево и испит зрелости, такође с врло добрим успехом. То је така појава, да изненађује човека. Што се други муче по четири године,

то је ове млада Српкиња довршила за 10 месеци и при том са врло добрим успехом. Отуда се види, да женска половина има исто толико ако не и више дара за науку као и мушки. Нека је Бог поживи родитељу на радост а науци и народу на корист.

Нови српски патријарх. Овогодишњи нар. цркв. сабор у Срем. Карловцима изабрао је после попотврђеног вршачког епископа, г. Гаврила Змејановића и после својеволно отступившег епископа бачког, г. Митрофана Шевича, будимског епископа, г. Лукијана Богдановића за српског патријарха, који је свечано уведен у патријаршеско достојанство у четвртак 25. септембра (8. октобра) о. г. Нека му је срећно и благословено!

Збор наставника срп. виших девојачких школа. После 30 и више година састали се у Новом Саду 6. (19.) септембра о. г. наставници и наставнице оностране три српске више девојач. школе: новосадске, панчевачке и сомборске, на свом другом састанку, јер први је био пре три године у Сомбору, и саветовали се овде пуна три дана о томе, какво ће мњење дати о новој наставној основи, на предлог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, коју је за такве школе издало то министарство, а уједно, да се посаветују и о томе, шта ће и како ће да чине, да се у данашњим тешким материјалним приликама, поправи и њихово материјално стање, које се затекло још онако, како је пре 33 године одређено од наших автономних власти, па се никад више није доспело на та питања, ма да се зна, да просветни рад школских трудбеника, стоји у уској вези са њиховим материјалним односима.

Скупштина Матице Српске одржава је у Нов. Саду 30. августа (12. септ.) о. г. Била је многобројно посећена. Примила је к знању све извештаје књижевног одељења и управног одбора и прихватила је предлоге књижевног одељења, да се у будуће издаје Летопис Матице Српске у 8 свезака (место досадање 4 свеске). Књиге за народ да излазе као и досад. Календар да отпадне, а књиге Матичине такође да се издају, само у мањој мери. И у овој скупштини бирани су питомци на упражњена места.

Скупштина срп. нар. позоришта одржана је такође у Нов. Саду 5. (17.) септ. о. г. и била је и она врло лепо посећена, особито члановима са стране. Овом приликом обављена је у смислу штатута трогодишња рестаурација часника и чиновника. За начелника је изабран и даље г. А. Хаџић, за подначеоника: г. Гедеон Дувђерски. за секретара: професор Душан Радић, а остала су места остала старим чиновницима.

За управитељицу Дома за више образовање девојака у Београду постављена је, г-ђа Даница Чакловићка, бивша наставница српске више девој. школе у Панчеву. Честитамо!

Српска цвећарска творница. Г-ђа Софија Борђевићка основала је у Београду модерно уређену творницу (фабрику) вештачког цвећа. Надамо се, да ће српска публика потпомоћи ово подухеће и да ће ту наћи лепе зараде многе младе Српкиње.

25. годишњица. Г-ђица Софија Петровна Мертваго, начелница института Царице Марије на Цетињу, добила је од саме руске царице Марије захвално писмо, на њеном ревносном и савесном просветном раду за минулих 25 година учитељске службе.

Г. Стево Калуђеровић, управитељ основне и српске више девојачке школе у Сарајеву и председник учитељског удружења Босне и Херцеговине, прославио је прошлог месеца, скромно, у кругу својих пријатеља, своју 25. годишњицу ревносног учитељског рада. Живео!

Леп успех. На будимпештанској трговачкој академији положио је 19. септ. о. г. Иван Антоновић, син негдашњег пароха вел. сент-миклушког Александра с врло добрим успехом.

100 годишњица. Прошлог месеца навршило се 100 година, како су Савић (Сомборац) и Доситије Обрадовић основали у Београду Велику Школу, која је пре четири године претворена у први српски универзитет. Тај чин је свечано али у тишини прославио универзитет, на којој је учествовао и сам краљ Петар.

Радост на цетињском двору. Њено Височанство, Књагиња Наталија обдарила је Црну Гору новорођеним Кнежевићем, коме ће бити име Михаил. Срећно да Бог да!

Забаве. Добротворна Задруга Српкиња у Дољ. Тузли, приредила је на Малу Госпојину, као на дан своје крне славе, забаву с игранком, а чист приход наменула је на издржавање своје радничке школе.

Српско певачко друштво „Милутиновић“ у Бос. Крупи, приредило је забаву с игранком на Малу Госпојину о. г. у славу Стевана Мокрањца, српског композитора.

Верени и венчани. Г-ђица Јулка Бингулчева из Беча, сестра наше сараднице, г-ђице Цвете Бингулчеве, верила се с младим Словенцем дром Астом Стухецом. Г. Стухец је велик пријатељ Срба и ради на томе, да пренесе у српску књигу све оно, што је лепо и добро у Словенаца. Честитамо!

Г. др. Димитрије Стефановић, досадањи професор карловачке богословије, а будући администратор даљске парохије, верио се са г-ђицом Зорком Димитријевићевом, ћерком субличког пароха, Светозара Димитријеваћа. Честитамо!

Наш сарадник, уредник дечијег листа „Голуба“ и професор срп. више девојачке школе у Сомбору, г. Коста Стојачић, верио се с г-ђицом Даницом Којићићевом из Даља. Срећно!

У спомен пок. Руже Змајеве, која је сахрањена на панчевачком гробљу, рада је панче-

вачка срп. правосл. црквена општина да подигне над гробом њеним достојан споменик уз потпору тамошње Добротворне Задруге Српкиња. Они су нешто скупили, а нешто и сами приложили на ту цел, ал је још мало, да се може подићи споменик Ружи достојан. За то умољава цело Српство, да по могућству приложи још који дарак за ту цел. Милодаре ваља упутити на црквену општину у »Pансова« (Панчево).

Коло Српских Сестара, одржало је Београду свој главни годишњи скуп прошле недеље 21. септембра (4. окт.) о. г., који је био врло лепо посећен, како чујемо.

Српска Читаоница у Коњицу. Родољубиви свештеник г. Марко С. Поповић основао је у своме месту поред школе и пододбора „Просвјете“ сад и Српску Читаоницу, у којој ће се поред читања књига и листова приређивати поучна предавања и учити неписмене читању и писању. Па моли родољубе и књижевнике, да им прилогом у новцу, књигама и листовима олакшају подићи ову установу.

ЧИТУЉА.

† **Мара У. Старчевићева**. Другарице из Н. Сада и Сомбора, које су с покојном Маром Старчевићевом пре 10 и 15 година ишле у школу, сећаће се ове добре девојке Маре. Мара је остала рано сироче. Отац јој је био угледан учитељ у Руми, а кад се умировио прешао је с децом у Нови Сад, где је и умро, а Мара је после свршене више девојачке школе у Новом Саду и препарандије у Сомбору, што је све с врло добрим успехом посвршавала, добила место за учитељицу у Добановцима. Пре две године оболи и отиде својој тетци у Митровицу, Милеви Петковићевој, где у 32. години млађаног живота положи пред Богом последњи и најстрожији испит. Српство је волела, за његову срећу радила цуних 10 година. Бог да јој душу прости!

† **Вукосава Илићева**, свршена учитељица и префекта српског девојачког интерната у Загребу, преселила се у вечност 8. (21.) августа у цвету младости у 22-ој години живота, у Земуну у крилу ојађених родитеља, браће и сестара.

Врлу покојницу жали уз родбину и српски девојачки интернат у коме је она кроз три године најсавесније и с љубави своју дужност вршила. Жали Добротворна Задруга Српкиња као што жали и сваки који ју је познавао и кога је она својом умиљатошћу, бистрином ума и добротој срца и душе освојила. А може да жали и широко поље наставе, јер је у њој једну врсту и ваљану учитељску силу изгубило. Судећи по раду у интернату она би таква била свуда. Свуда би оправдавала наде, које се у учитељске руке полажу. Свуда би била узорна, вредна и ваљана. И неумитна смрт све престиже. Прести-

же прегнуће и вољу за рад и живот. Престиже и код ње као и код многих других, који се спремише и одушевише за просветно поље напредног рада и живота. И место свега тога, место повећаног броја врских и способних радника повећава се број читуља. Неумитна хладна рука смрти без обзира коси, руши и обара, а помаже јој љута боља, којој се узалуд млади живот опире. И пок. Вукосава узалуд се борила с њом и одмах још с почетка тражила лека у благом поднебљу далматинском.

После годину дана подлеже и угину као нежни цветак коме је црв корен подгризао. Подлеже, али својим неприкорним радом у животу остави лепе и трајне успомене. Мир пелу њезину.

† **Катинка Кристић**. У низу 28 година, како постоји Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња суделовала је у стварању па све до смрти у раду исте задруге покојна Катинка удова Кристић рођ. Панајот. Она је у прво време носила и дужности одборкиње, па и кад се иселила из Новог Сада и отишла својој матери Марији Панајот у Немачком Бокшану у Банату, остала је чланица ове задруге и прилагала редовно своје приносе и држала и читала, наш лист „Женски Свет.“ Па и сад, пред смрт своју, која је задесила 2. (15.) септ. о. г. у 61. години живота а у крилу њене мајке, оставила је мајци својој у аманет, да од њено имовине пошље задрузи нашој 200 К, што је мати већ и извршила. Из тога се види, како је ова честита покојница ценила и поштовала ове установе и како је топло осећала за напредак свога рода. Новосадске чланице и пријатељице, које су покојничине врлине цениле жале јако за својом врском другарицом и довикују јој: лака ти црна земља била драга наша Катинка!

† **Видосава Томовићева**. После дугог и тешког боловања испустила је у Сомбору, код своје матере своју племениту душу, у суботу, 21. јуна о. г. у најлепшем добу живота, Видосава Томовићева, учитељица у Зворнику (Босна). Врлине, којима је покојница обиловала, давале су сигурно јемство, да је покојница била од велике користи по народну просвету и школу. Жалимо тај млади живот пун наде. Нека јој Бог подари рајско насеље!

† **Јелена Стојана Новаковића**. Наш одлични књижевник, бивши председник министарства краљевине Србије и бивши посланик у Цариграду и Петрограду, сад председник Књижевне Задруге и Краљевске академије г. Стојан Новаковић изгубио је своју верну сапутницу, примерну супругу, и ретко добру Српкињу Јелену, нашу претплатницу. Покојна Јелена, беше веселе и веселе нарави и у највишем положају свога супруга није се понела, него је увек снисходљива и предушретљива била и према најмањем члану народа свога. Њена љубазност јој дизала углед и поштовање на све стране. Нашем личном при-

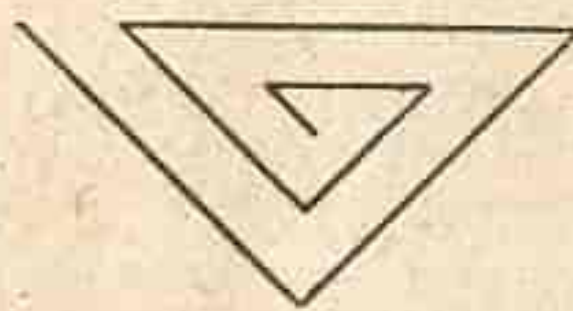

јатељу г. Стојану и његовој породици изјављујемо наше топло саучешће, а покојници довикујемо: лака ти црна земља била честита жена и велика Српкиња!

† **Ника Адамовић.** Честит супруг, гђе Олге Адамовић рођ Радић из Вел. Кикинди, Ника Адамовић, велепоседник, преминуо је 2. (16.) јула о. г. у 63. години живота. Оплакује га супруга са сином Митом, кћери Тинчиком, унуцима и зетовима др. Пајом Симићем и Алфредом Слани. Покојни Ника беше мирне, повучене нарави; вредан и штедљив у којим својстви-

ма је удвостручио и утростручио наслеђено имање, те је заузео место међу најимућнијим Србима у Вел. Кикинди. Бог да му душу прости!

† **Димитрије Славјански-Агрењев.** Славни руски коровођа, који је и ове године прошао сва већа Српска, Хрватска, Словеначка и Бугарска места са својим певачким друштвом, преминуо је у повратку својој домовини у Рушчуку. Мртво тело великог Славјанског пренето је по наредби самог цара Николе у Петроград и тамо сахрањено. Вечан му спомен!

БЕЛЕШКЕ.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Против мољаца. У собама, где мољци појаве, узима се ово средство. Загреје се добро печена цигла, па се онако врела унесе у собу, где има мољаца, и успе се на циглу јако сирће. Од тог задаха поцркају мољци. „Н. Новине“.

Масне флекуе из аљине могу се лако извући, кад се на оно масно место натре ситне истучене беле креде, па се онда приближи то место ватри. На топлоти се маст отопи а креда упија маст, па тако нестане прљотине.

РАЗНО.

Последице мешовитих бракова. Ово дана умро је у Загребу мајор Младен Стојисављевић. И име и презиме му каже, да је био Србин православне вере, али је оженио неку Швабицу, шта ли беше. Венчао се у њеној цркви, крстио је сина у њеној цркви и дао му право швапско име „Raul“ (то је у Шваба толико, колико у нас Срба Сава, Милош, Младен), али Швабица увек незадовољна, увек нешто гунђа. Најпосле пређе и Младен на њену веру, али и то му не помсже, она га остави и удаде се за неког другог војника, у вишем чину од јадног Младена.

И кад је он ово дана умро, онда су телеграфирани и бившој жени и сину „Raul“-у, али јадном и презреном Србину не дође нико од њих ни на погреб.

КЊИЖЕВНОСТ.

Враголанке. Наш сарадник г. Владан М. Луњевица, издао је у другом повећаном издању своје песме под горњим насловом. Штам-

пане су у Крагујевцу 1908. год. у штампарији Радивоја Јовановића, а цена им је 40 потура.

Усековање св. Јована Крститеља. Наш сарадник г. Чедомил М. Шљивић, свевао је и издао Усековање св. Јована. Штампано је у Шапцу у штампарији Свет. Ј. Грданчићког 1908. Цене нема. Књижница је мала, укусно изведена и може се употребити у школама за декламацију.

Тетка-Данина књига, написала Даница Бандићка. Издање књижаре и штампарије Јована Радака у Вел. Кикинди. Цена 40 потура.

У лепој и укусно спремљеној књижници од 63 стране изнела нам је позната приповедачица и наша врла сарадница, гђа Даница Бандићка, учитељица вел.-кикинђска, својих осам приповетчица, које су махом намењене нашој школској омладини. На тим приповетчицама огледа се вешта и спремна учитељица, која уме поуку и школско градиво да обуче у приповетку и да и најнебрижљивије ђаче наведе на мишљење и расуђивање о предметима, којима их школа привлачи на науку и племенити рад и поступак у животу. Тетка Дана би добро учинила, кад би продужила своје причање у овом облику, а учитељи и учитељице би добро учинили, кад би оваке приче препоручивали родитељима и деци, да их купују и да се на њима смишљено и поучно забаве.

Извештај о Дому за ученице средњих школа у Београду, као и о приватној нижој женској гимназији К. П. Бајићког, од 1905. до 1908. године. Књига I. година 1—3. Издање Дома. Београд. Штампа Павла Ранковића. 1908.

Од дужег времена осетила се у Београду потреба, да се женска деца што долазе у Београд из унутрашњости Србије, доведу под један кров, да се ту под надзором старијих и одличнијих женских сачувају у моралу и здрављу и да им

се пружи помоћ у науци. Великоварошки живот, који се у Београду развио до оне исте развратности, које владају и по западним европским варошима нукао је наставнице Више Женске Школе и наставнице Женске Учитељске Школе, да се заузму за ту децу и да им спреме сигуран заклон од тог поквареног света, јер наставнице су имале највише прилике да уоче те опасности а родољубива и морална душа њихова гонила их је, да пораде на том, да се та женска омладина заклони и сачува од неприлика, које наилазе на њих у добу најбујнијег развитка им. Оне су се у својим састанцима чешће разговарале о том, док нису школ. 1903-4. године прешле на сам рад и већ 1905-6. год. и оствариле замисао. Г-ђа Соја Ж. Давидовићка, уступила им је своју кућу у Краљ Мплановој улици бесплатно на две године а општина им је пружила 2500 дин. новчане помоћи. Тако су могле отворити завод већ почетком школеке 1905 6. г., у коме је смештена и приватна женска гимназија г-ђе К. П. Бајићке. За идућу школску 1908-9. годину отворили су уз завод и приватну Вишу Женску Школу, у којој се нарочита пажња обраћа страним језицима, вештинама и женским радовима; а тиме мисле задржати многе наше родитеље из Србије па и другим крајевима, да не траже на страни и по туђим заводима уточишта за своју женску децу, откуда понесу назоре противне српској мисли и српском патриотизму.

У заводу је било уписано I, године. 37; II, године 40, III. лањске године: 38 питомаца, од којих је I. год. полазило гимназију у заводу: 8, II. г. 22, а III. 24; остале су полазиле друге школе.

Кад човек види, колико су наше Српкиње у Београду порадиле за хумане, привредне, просветне и здравствене потребе нашег народа, мора да се диви усталаштву и пожртвовности тих женскиња. И овај први извештај тог најновијег завода, што су га женске руке подигле улива уверење, да су наше Београђанке достојне сваког поштовања и похвале.

Ишла је из штампе 151/152., 153., 154/155. и 156-а свеска „Мале Библиошке“. У 151/152-ој свесци (број XIII/XIV.) штампане су Гр. Божовића приповетке „Из Старе Србије“. У 153-ој свесци (број XV.) М. М. Ускоковића песме у прози, под натписом „*Vitae Fragmenta*“ (Књига

за уморне људе). У 154/155-ој свесци (број XVI.-XVII.) Милушина Јовановића „Песме“. II. 1904.-1908. У 156-ој свесци (број XVIII.) Молијерова комедија „Смешне прециозе“. Превео Душан Л. Ђокић. Предговор написао Павле Поповић.

Уз ове свеске приложене су дописне карте са ликовима: 1. Живојина О. Дачића; 2. М. М. Ускоковића; 3. Ивана Вазова, бугарског пјесника и 4. Јосипа Стритара, словенског књижевника.

У наредним свескама „Мале Библиошке“ изићи ће ови радови: у 157-ој свесци (број XIX.) „Француски романшичари и српска народна поезија“ од Др. Јована Скерлића. У 158/160 ој (број XX/XXII.) приповетка А. В. Дружинина „Паулина Сасовица“, у преводу и са предговором Стојана Новаковића. У 161/162-ој свесци (број XXIII/XXIV.) песме Симе Пандуровића, под натписом „Посмртне почасти“.

„Малу Библиотеку“ уређује Ристо Кисић. Власник: Издавачка књижарница Пахера и Кисића. Мала Библиотека излази у свескама, са четири до шест штампаних табака. (Годишње 24 свеске [броја]). Радови, који не могу изаћи у једној, излазе у двије или више свезака. — Уз „Малу Библиотеку“ излази њен „Пријеглед“, кога претплатници „Мале Библиошке“ добијају бесплатно, као и илустроване дописне карте, а на свршетку године корице за „Пријеглед“, са садржајем, и „Календар Мале Библиошке“. Претплатна је цијена на годину: за претплатнике у Херцеговини, Босни и Аустро Угарској 6 круна; Црној Гори 8 круна, а за претплатнике у Краљевини Србији и осталим земљама 8 динара (франака). Ван претплате, а без прилога, продају се поједине свеске: св. 1—18. 24 хл. (30 п. д.) св. 19. и даље 30 хл. (40 п. д.) — Претплату прима Администрација, све поште, као и повјереници „Мале Библиошке“. — Корице „Мале Библиошке“, са садржајем за сваку књигу од пет свезака, израђене од енглеског платна, са натписом, стају 50 хл. (60 п. д.). Повез се рачуна 40 хл. (50 п. д.). — „Пријеглед“, повезан у корице као и „М. Библиотека“, стаје: за 1902./1905. по К 2— (Д. 2'50.), а за 1906. К 4— (Д. 5—). Све што се тиче „Мале Библиошке“, треба слати на адресу: „Мала Библиотека“, Mostar (Herzégovine).

Говор дра Јована Манојловића, посланика уздинског среза у угарском сабору 9. (22.) маја 1908. г. у Новом Саду Српска штампарија дра Светозара Милетића.

НОВИНАРСТВО.

— »Народне Новине«. Изишао је и 8. број Дачићевих »Народних Новина« са овом садржином: Сад му кућа пева, проста прича из живота нашега народа. Снага на уста улази. Ко одговара за учињену штету (из грађанског законика). Колико губимо, што неразумно радимо земљу. Је ли доиста скупо правити и одржавати добре друмове од Ј. Стефановића, редовног професора на београдском универзитету. Шта веле учени људи о детелини. Како раде наша браћа у Војводини, од Панте Милановића. Оснивајмо млекарске задруге, од Сл. Панића. Ма што сада био, не заборави шта си некада био (из народних уста), од Живане Вујићеве. Наши на граници (с две слике). Шта ваља, а шта не ваља, од Н. Даничића. Чему нас живот учи, од М. Дачића. Шта пољопривредник ради у септембру. Кратке поуке из Србије. По српским земљама. Шта бива по свету. Фонд за одржање »Народних Новина«. Из народа о народу. Рад на народном просвећивању. О »Народним Новинама«. Пријатељи народног просвећивања. Отац за своју кћер. Покојници. —

ОДГОВОРИ.

М. П. М. Госпођинце. Почетни рад, није за јавност. А друго, радове непознатих лица не можемо примати и ако су добри.

Г. Ч. М. Ш. Богашић. Од послате 4 књижице предали смо на поклон једну библиотеци српске више девојачке школе овде, једну библиотеци српског учитељског конвикта, једну Матици Српској, а једну смо ми задржали. Хвала Вам!

Знања ради.

Српска Књижевна Задруга. Част ми је јавити члановима Српске Књижевне Задруге из Новог Сада и околине да ћу о. м. отпочети прикупљање чланарине за XVII. коло Задругиних књига. Старим члановима послаћу по прикупљачу позивнице, а нови се могу пријавити у свако доба потписаном поверенику.

Извод из правила: § 8. Задруга има чланове, добротворе, који плаћају најмање 150 (сто и педесет) круна једном за свагда; осниваче, који плаћају 10 (десет) круна годишње и после 20 година преводе се у добротворе; улагаче, који дају годишњи улог од 6 (шест) круна.

Сва досадашња кола књига могу се добити по 6 (шест) круна од кола, ако

се сва кола узму од једном; иначе I, V, VII, IX и XV. коло по 10 остала по 6 круна.

Задруга је покренула наново и Забавник III. свеске приповедака (из страних књижевности) стаје за чланове 150 К, за нечланове 250 К.

Све књиге су већ изашле и по поручи Управе ових дана стижу у Нови Сад.

Повереник за Нови Сад и околину Јован Живојновић, професор у срп. вел. гимназији у Новом Саду.

Добротворна Задруга Српкиња Иришкиња примила је за споменик Милице Стојадиновић Српкињи од Добротворне Задруге Српкиња у Лапцу 20 К.

Дароваше: По 2 К Г. Симо Влатковић трговац, гђа Даринка Влатковић, г. Дане Мајсторовић акцезиста и г. Илија Дивјак опћ. бележник. По 1 К Преч. г. Илија Рашета парох, гђа Катица Обрадовић, гђа Драгиња Шорак, г. Симо Торбица трговац, г. Петар Р. Бабић трговац, г. Милан Богуновић месар. По 6 К од распродате књиге »Споменица М. С. Српкиње«. Гђа председница Добротворне Задруге Срп. Иришкиња Марија Н. Симоновић скупила у купатилу Рогатцу 30 К. Дароваше: Високопреч. г. Ананијев, архим. манастира Војловице 5 К, г. Бабић Јован, трговац из Бос. Шамца 5 К, гђа Марија Н. Симоновић 4 К, гђа дра Стејића из Београда 2 К, гђа Љубица Војновић из Инђије 2 К, Г. Кисић књијар из Мостара 2 К, Г. Ненадовић апотекар из Н. Сада 2 К, Г. Мустафа Кушљугић 2 К, Смаил-ага Ђемановић уредник мостарског листа »Мусавета« 2 К, Г. М. Вукмир, пристав из Осека 2 К. По 1 К Св. Стричевић, Н. Н. Панчево, Н. Н. Сомбор.

Нека је овим дародавцима изречена лепа захвалност.

У Иригу 29. августа 1908.

Тајник:
Стеван Радић.

Председник:
Марија Н. Симоновић.

ПОГРЕБНО ПОДУЗЕЋЕ
и стовариште надгробних споменика
ПАЈЕ МАРКОВИЋА у Н. САДУ

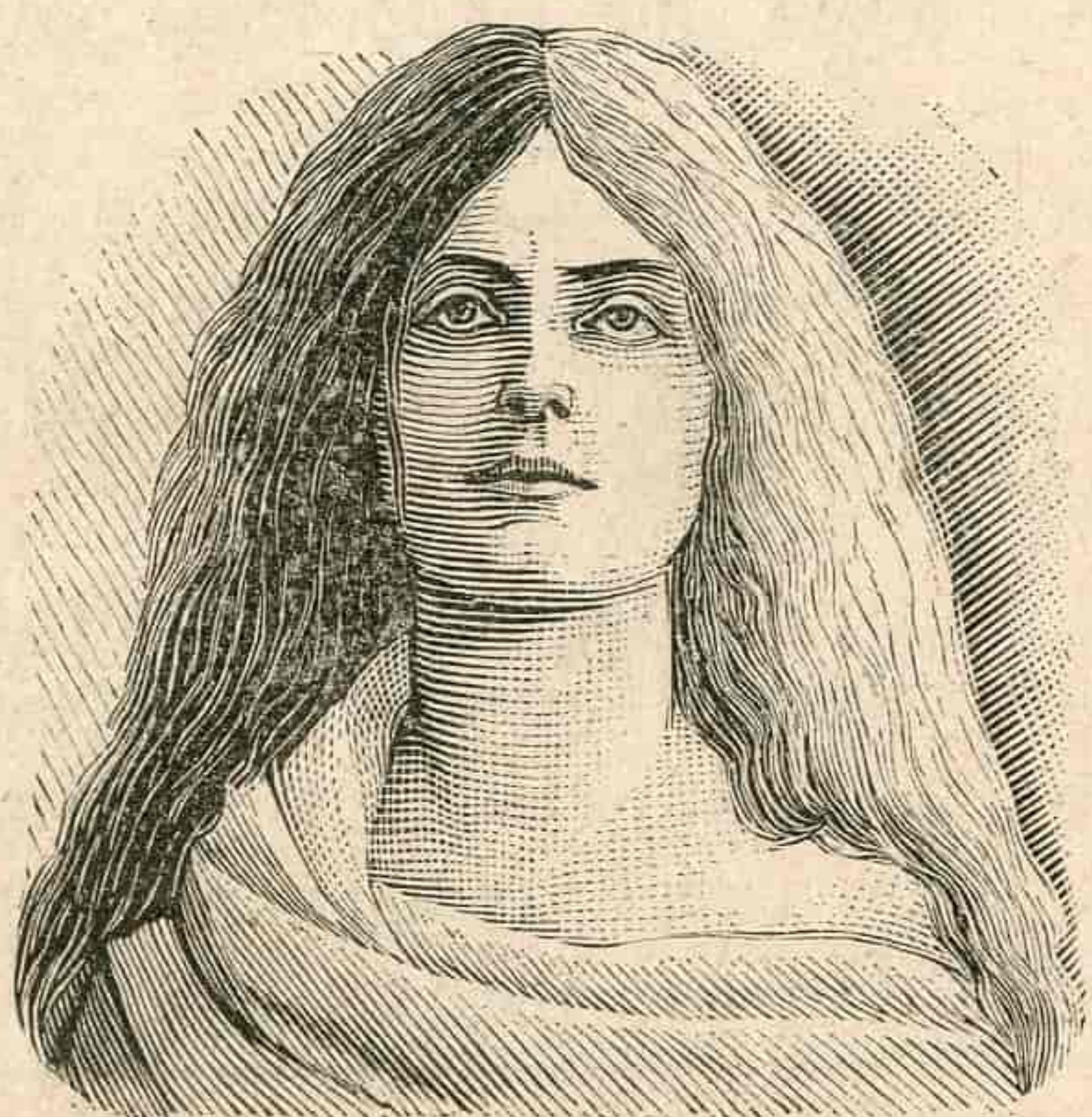
у средини дунавске улице, телефон број 168.

Филијала: погребно подузеће »Конкордија« пређе Буре Стојковића, Ђурчијска ул бр. 15.

Држи вазда огроман избор свакорских каменних надгробних споменика. Натписе изрезује најсавршеније, а позлата дупла и дуготрајна. Велики избор мрт. сандука, венаца, покрива и целокупне опреме за погребне Цене строго солидне а послуга најтачнија. 140 43 52

ПИГМЕНТИН

Ако Вам је коса седа па желите на једноставан начин бојадисати, или ако већ сада употребљујете коју боју за косу

ОСТАВИТЕ ЈЕ!

Употребљујте само ПИГМЕНТИН, *ново средство за бојадисање косе*, које косу лепше бојадиса и то наравно *светло браун, тамно браун и најлепше црно* без да оставља флеке.

Коса, брада или бркови, који су са пигментном бојадисани остају увек једнаки и боја се више не може опрати, само када коса изнова порасте, онда се опет мало бојадиса, иначе је бојадисање јако једноставно, и за пет часака (минута) може свако дете бојадисање извести.

Након бојадисања може се глава по вољи прати и разним стварима мазати, боја остаје увек лепа.

Цена

1 боца Пигментина К 3.—

Имате ли бледо лице?!

La bella Bieta

надомешта шминке, пасте и руменила. Само неколико капи La bella Bieta растарите сунђером по образу, одмах ће се најлепше руменило на лицу показати. La bella Bieta је нешто најсавршеније са сваког ко је блед у лицу, јер не бојадиса црвено, него изванредно лепо ружичасто и зато ће за увек остати **најобљубљеније**.

Ако Вам је кожа осетљива, испуцана, наборана, бубуљичава, или ма како искварена, онда немојте дуго оклевати, што пре, умивајте се са Нобилиор сапуном и масирајте лице са Нобилиор Кремом, а после Нобилиор Крем, која све нечистоће одстрањује, полепшајте лице са Нобилиор Пудером, исти је после Крем на **кожи невидљив**.

Цена је, Нобилиор Крем К 1'50, Нобилиор пудер К 1'50, Нобилиор сапун К 1.—, La bella Bieta К 1.—. Горе наведени препарати разилажу се из

„NOBILIOR PARFUMERIE к новој звезди“ ЗАГРЕБ, Илица 33. S.

За јесењу сезону

**стигао ми је врло богат
избор**

**у мушкој и женској
конфекцији**

као и највећи избор у

**женским костимима,
шосовима, вуненим и
батистаним блузама,**

све по најмодернијем енглеском
и француском кроју.

Послуга је уз **најумеренију цену**
код српске фирме

П. Н. МОМИРОВИЋА

у Новом Саду, Главна ул. бр. 3.

5—12

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Задруга за узајамно осигурање мираза и Митровици, исплатила нам је осигурани мираз, те јој овим изричемо јавно захвалност и уједно препоручујемо исту задругу свима, који себи или својој деци мираз осигурати желе.

Мираз се постизава после навршења једне године дана.

Задруга шаље проспекте својих правила на захтев свакоме.

ПЕТАР РАДИЋ,
умиров. опћ. билежник
из Адашеваца.

ГЕОРГ БОШЊАК,
крчмар.

БОРЂЕ ВАСИЋ,
трговац.

ЉУБИЦА ВУКОВИЋ,

сви из Митровице.